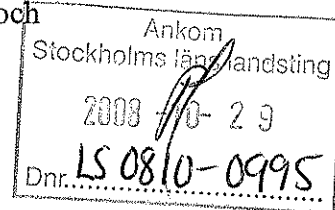

2008-10-27

Avd för vård och omsorg
Sektionen för vård och socialtjänst
Hasse Knutsson

Landstingens kanslier, Region Skåne,
Västra Götalandsregionen och
Gotlands kommun

Förslag till rekommendation rörande omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder för remissyttrande

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) översänder härmed för remissyttrande ett förslag till rekommendation rörande omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder. Bakgrunden till detta förslag är att Socialstyrelsen i en redovisning av ett regeringsuppdrag föreslår att det är viktigt att vidta åtgärder för att förhindra att pojkar far illa inom omskärelseverksamheten.

SKL önskar få remissvaren senast onsdagen den 28 januari 2009.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avd för vård och omsorg

Göran Stiernstedt

2008-10-27

Avd för vård och omsorg
Sektionen för vård och socialtjänst
Hasse Knutsson

Landstingsstyrelserna, regionstyrelserna i
Skåne och Västra Götaland samt
kommunstyrelsen i Gotlands kommun

Rekommendation rörande omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) beslöt vid sammanträde den xxxx 2009

att godkänna föreliggande rekommendation att varje landsting skall, fr.o.m. den zzz 2009, erbjuda omskärelse på icke medicinska grunder till de pojkar som är bosatta inom landstinget enligt förslag i denna skrivelse, samt

att i skrivelse till landstingen, regionerna och Gotland rekommendera dem att godkänna och tillämpa denna rekommendation.

Bakgrund

På uppdrag av regeringen redovisade Socialstyrelsen 2007 en rapport (S2005/7490/SK) rörande omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder. I uppdraget ingick bl.a. att analysera varför och i vilken utsträckning vissa pojkar omskärs utanför hälso- och sjukvården samt att lämna förslag på åtgärder för att ingen pojke ska fara illa i samband med omskärelse. Socialstyrelsen har utgått från regeringens och riksdagens uppfattning att omskärelse på icke medicinska grunder är förenligt med Barnkonventionen och att ett förbud skulle medföra en otillåten begränsning av religionsfriheten. En central utgångspunkt i Socialstyrelsens utredning och förslag är vad som är barnets bästa.

I lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar (OmskL), vilken trädde i kraft den 1 oktober 2001 finns bestämmelser som skall tillämpas på omskärelse av pojkar upp till arton års ålder. Den omskärelse som omfattas av lagen är sådan omskärelse, som inte anses utgöra hälso- och sjukvård i den mening som avses i 1 § hälso- och sjukvårdslagen. Under beredningen av OmskL ansåg regeringen att ett förbud mot omskärelse skulle medföra att verksamheten tvingades ut i det illegala området och utrymmet för "köksbordskirurgi" skulle öka. En sådan förändring skulle inte på något sätt vara till fördel för dessa pojkar. Däremot skulle det snarare strida mot hänsynen till barnets bästa. Avsikten med OmskL är att skapa garantier för att omskärelse äger rum på ett betryggande sätt med utgångspunkt i kravet på att bar-

REMISSUTKAST

nets bästa ska komma i främsta rummet. Barnets bästa i detta sammanhang måste vara att ingreppet utförs på rätt sätt under betryggande förhållanden. Enligt lagen skall ingreppet utföras med smärtlindring som ombesörjs av legitimerad läkare eller legitimerad sjuksköterska under betryggande hygieniska förhållanden och med hänsyn till vad som är bäst för pojken. Samma krav gäller vid omskäreiser som utförs av personer med särskilt tillstånd från Socialstyrelsen. Det är således endast legitimerade läkare eller personer som har särskilt tillstånd som är behöriga att utföra omskäreiser av pojkar. På pojkar som är äldre än två månader får emellertid ingen annan än legitimerad läkare utföra ingreppet.

Det har uppskattats att omkring 3 000 pojkar årligen omskärs i Sverige, varav cirka 1 000 inom den offentliga hälso- och sjukvården. Ungefär 800 – 900 av dessa ingrepp utförs årligen vid en privat klinik, som har vårdavtal med Stockholms läns landsting. Det är få omskäreiser som sker där övriga landsting är huvudmän. Ett mindre antal pojkar omskärs av ett fåtal personer som har särskilt tillstånd av Socialstyrelsen. Vidare utförs ett okänt antal omskäreiser utomlands eller av privata läkare utan vårdavtal. En osäker skattning är att mellan 1 000 och 2 000 omskäreiser utförs av personer, som varken är läkare eller har tillstånd av Socialstyrelsen.

För många föräldrar är det inte möjligt att låta omskära sina söner i den offentliga hälso- och sjukvården, eftersom 11 av de 21 landstingen inte utför ingreppet. I rapporten redovisas bl.a. följande skäl till varför föräldrar omskar sina söner utanför landstingens hälso- och sjukvård. Det beror på att hälso- och sjukvården är svårtillgänglig, höga kostnader och dåligt bemötande. Ett annat skäl kan vara att föräldrarna vet för lite om riskerna för komplikationer eller att de tror att omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder är förbjudet i Sverige.

Av landstingen är det 13 som har fastställt en särskild taxa för omskärelse av pojkar på icke medicinska grunder. Den avgift som landstingen tar ut, enligt Socialstyrelsens redovisning, för omskärelse varierar från 1 000 till drygt 7 000 kr. Omskäreiser på icke medicinska grunder anses inte vara hälso- och sjukvård i hälso- och sjukvårdslagens mening. Det är emellertid ett kirurgiskt ingrepp som enligt lagens motiv ska fullgöras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Från 2002 och fram till våren 2007 har Socialstyrelsen utrett ett antal ärenden som rör omskärelse av pojkar. I 10 av 13 ärenden har ingreppet utförts av icke behöriga personer. Omskäreisen har genomförts i barnens hem av tillresande personer eller i läkarens hem i annat nordiskt land. I några fall har icke behörig person omskurit barn som var äldre än två månader.

Socialstyrelsen har också fått kännedom om vissa fall där det har förekommit komplikationer efter omskäreiser, vilka har genomförts utanför hälso- och sjukvården. Dessa ingrepp har i en del fall utförts under icke sterila förhållanden och

REMISSUTKAST

utan eller med otillräcklig smärtlindring för barnet. Den som har genomfört ingreppet har inte haft kompetens att bedöma i vilka fall ingreppet är olämpligt att utföra. De komplikationer som identifieras på barnavårdscentralerna är infektioner, blödningar, svårigheter att kissa och förträngningar. Socialstyrelsen uppskattar att det årligen utförs mellan 1 000 och 2 000 omskäreleser av den här typen och därför är det viktigt att omgående genomföra insatser för att förhindra att pojkar far illa inom omskäreleseverksamheten. Socialstyrelsen föreslår därför att det, med utgångspunkt från barnets bästa, införs en lagstadgad skyldighet för landstingen att erbjuda pojkar omskäreleser på icke medicinska grunder och en motsvarande lagstadgad rätt för pojkar att få omskäreleser på icke medicinska grunder utförd inom hälso- och sjukvården.

Landstingen skall erbjuda omskäreleser på icke medicinska grunder till pojkar för att tillgodose kravet på barnets bästa

SKL ser, i likhet med Socialstyrelsen, det som angeläget att genomföra åtgärder för att bättre tillgodose kraven på barnets bästa i samband med omskäreleser av pojkar på icke medicinska grunder. En central utgångspunkt för att förhindra att dessa barn far illa är att ingreppet på pojkarna utförs med smärtlindring och under betryggande hygieniska förhållanden. Ingreppet får vidare endast utföras av legitimerad läkare eller av den som har särskilt tillstånd från Socialstyrelsen. För många föräldrar finns emellertid inte möjligheten att få sina söner omskurna i den offentliga hälso- och sjukvården, då 11 av landstingen inte utför detta ingrepp.

Omskäreleser på icke medicinska grunder omfattas inte av högkostnadsskyddet i hälso- och sjukvårdslagen, eftersom detta ingrepp inte anses vara hälso- och sjukvård i hälso- och sjukvårdslagens mening. Flertalet landsting har därför fastställt en särskild taxa för ingreppet. Grunden för en sådan taxa är den i kommunallagen (1991:900), 8 kap, 3 § reglerade principen om självkostnad, vilken innebär att ett landsting inte får ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster som landstinget tillhandahåller. En låg avgift skulle ytterligare öka benägenheten hos en pojkes föräldrar att vända sig till sitt landsting för att få detta ingrepp utfört.

Förbundet bedömer att frågan om att samtliga landsting skall erbjuda omskäreleser på icke medicinska grunder till pojkar inte behöver regleras i lag, såsom Socialstyrelsen föreslår, utan den frågan kan istället regleras i en förbundsrekommendation. En sådan reglering via SKL medför en förbättring av tillgängligheten till detta ingrepp. En annan positiv konsekvens blir att den medicinska säkerheten och tryggheten kommer att förbättras för dessa barn. Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar SKLs styrelse att landstingen, fr.o.m. den xxx 2009, skall erbjuda omskäreleser på icke medicinska grunder till de pojkar som är bosatta inom landstinget.

REMISSUTKAST

Uppföljning

SKL kommer att följa landstingens tillämpning av denna rekommendation. En del i uppföljningen är att landstingen och regionerna inkommer till förbundet med sina beslut om att godkänna och tillämpa denna rekommendation.

Sveriges Kommuner och Landsting